

Det kinesiske vækst-lokomotiv har ramt muren

Kina står over for store udfordringer, og det kan ramme globalt. En økonom forklarer, hvad der er gået galt.

SEBASTIAN STRYHN KJELDTOFT

Politiken den 14. september 2024

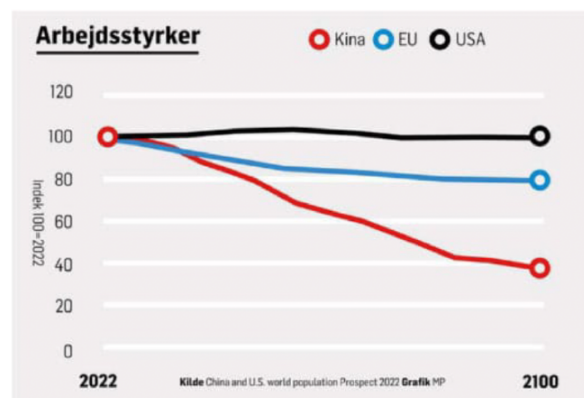
Hvornår overhaler Kina mon USA og bliver verdens største økonomi?

For bare et par år siden var spørgsmålet en besættelse blandt visse økonomer og politisk interesserede. Kina, der i 30 år har været verdens vækstmotor og fabrikshal, er midt i en hård opbremsning. Hvis Kinas økonomi nogensinde overhaler USAs - og det er nu et stort hvis - ligger skæringspunktet 10, 20 eller 40 år ude i fremtiden. Afhængigt af hvem man spørger.

Det er der flere vigtige forklaringer på, og de kan have store negative konsekvenser for både Danmark og verden. Det forklarer politisk økonom Jacob Funk Kirkegaard, til daglig seniorforsker ved to af verdens førende tænketanke, PIIE i Washington D.C. og Bruegel i Bruxelles, i et interview med Politiken.

Hvad er din diagnose af Kinas økonomi?

»Kina har haft en meget voldsom vækstperiode, som har opbygget økonomiske bobler i specielle sektorer, herunder boligsektoren. Samtidig står Kina over for et voldsomt demografisk vendepunkt, hvor arbejdsstyrken falder 1 procent om året. Det er en giftig cocktail. Kina skal overvinde en økonomisk boble i meget kraftig modvind«, siger Jacob Funk Kirkegaard.



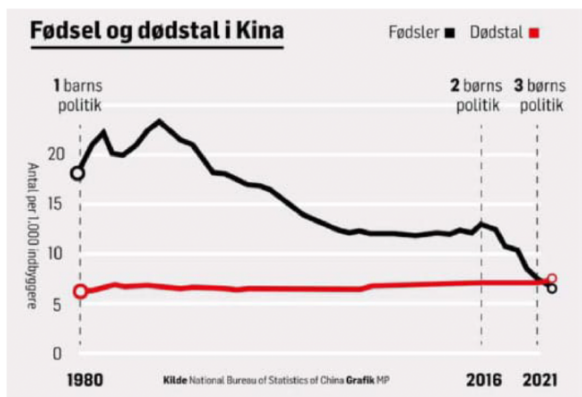
»Det betyder ikke, at den kinesiske økonomi står over for en implosion. Kina har en stærk teknologisk udvikling i en række sektorer, primært selvfølgelig den grønne omstilling, hvor vi for tiden taler meget om elbiler. Selskaber som Huawei eller Xiaomi står heller ikke foran afgrunden. Men selv om der er sektorer med vækst og innovation, er det ikke det samme, som at en national vækst på 4-5 procent længere er realistisk. De officielle kinesiske væksttal er, mener jeg, bare tal«.

Hvad mener du med, at det bare er tal?

»De har haft de her vækst mål, som provinsregeringerne pinnedød skulle nå. Det har de så gjort ved at bygge masser af boliger og anden infrastruktur. Det havde været bedre, hvis de bare havde forfalsket tallene, for så havde de ikke haft den enorme boligboble, de har nu. De havde ikke haft alle de her spøgelsesbyer«.

»De havde så heller ikke haft al den nye infrastruktur. Alle, der har kørt højhastighedstog i Kina, ved, at det er en lidt anden oplevelse end IC3-toget, ikke? Men det betyder jo ikke, at den enorme udbygning er rentabel på langt sigt. Og slet ikke, hvis du fakturerer ind, at den kinesiske befolkning begynder at falde drastisk. Mellem 2016 og 2022 er antallet af fødsler i Kina halveret. Selv

om vi ser et globalt fertilitetsfald, er det så vildt, at jeg mistænker, at de tidligere tal var falsificeret«.



»Medmindre du tror, at Xi Jinping er det her femdimensionelle geni, som altid tænker 20 år frem i tiden, er det svært at se, hvordan de skal løse det her. [...] «.

Hvad rager det mig?

For nogle læsere vil det her være lektielæsning. Hvorfor skal danskere gå op i, hvad der sker med Kinas økonomi?

»Det eneste tal, man behøver at huske, er, at Kina har stået for godt halvdelen af den globale vækst i det 21. århundrede. Når man som Danmark er et meget eksportorienteret land, så betyder det altså noget«, siger Kirkegaard.

»Da Kina blev verdens fabriksland, begyndte Kina at importere energi og råvarer fra resten af verden. Men det er ved at toppe nu. Hvis du er et asiatisk naboland eller et af de store olieproducerende lande, og du har regnet med, at den kinesiske vækst skal drive din vækst de næste 10-20 år, ja, så er det pludselig en helt anden verden«.

»Når det måske ikke mærkes så voldsomt endnu, er det, fordi USA lige nu driver den globale vækst. Men det er USA kun i stand til, fordi de kører med nogle meget høje budget-

underskud og dermed også høje handelsunderskud. Det er selvfølgelig godt for dansk og europæisk eksport, men det er efter min mening ikke holdbart. Du kan også bare se den stigende protektionisme, de har i USA«.

Hvordan formåede Kina at blive verdens vækstlokomotiv?

»Kina flyttede 300-400 millioner bønder fra landdistrikterne til de urbane områder langs kysterne, hvor de blev koblet op til den globale økonomi. Det er den underliggende drivkraft for den nye kinesiske velstand: At gå fra at være subsistensbonde til industriarbejder. Din produktivitet stiger formentlig med en faktor 10-20«.

»Det gav en appetit efter alle typer investeringer, herunder i boligsektoren, som blev drevet langt ud over, hvad der var holdbart. En af grundene til, at boligboblen blev så vanvittig, er, at Kinas beskatning er meget lav og styret centralt. Derfor solgte lokalregeringerne langt hen ad vejen land for at finansiere alle de opgaver, de fik fra centralregeringen. Du ved, sundhedssektor, skoler, infrastruktur. Det gav lokalregeringerne et [...] incitament til at bygge mere og mere«.

»Nu er Kina på vej ind i en fase, hvor befolkningen skrumper. Hvis du har en virksomhed i Kina og planlægger dit kapital- og produktionsapparat, hvad har du så behov for de næste 10-15 år? Du kan se, at markedet bliver mindre, antallet af forbrugere falder. Det betyder, at du investerer mindre«.

Kina satser ifølge nogle eksperter strategisk på at dominere fremtidens grønne teknologier.

Kan det drive fremtidens vækst og investeringer?

»Det er fantastisk for os alle sammen, at Kina har sat turbo på den grønne omstilling. Men jeg køber ikke ideen om, at kommunistpartiet har den her evne til at identificere strategiske industrier, og at de er bedre end

markedet. Det, de havde en evne til, var at mobilisere ressourcer til at subsidiere stort set alle industrier i Kina. [...] Derfor er der i dag også stor usikkerhed om, hvor meget Kina egentlig er gældsat. Der er en vis grad af røgslør«.

»Kinas økonomi har været helt unikt investeringsdrevet de seneste 15-20 år. Men de er ved at løbe tør for produktive sektorer at investere i. Det bliver sværere og sværere hver gang. Boligboblen kunne de ride på i 15 år. Hvor lang tid har det taget dem at opbygge massiv overkapacitet i elbilsektoren, som nu får Vesten til at opsætte handelsbarrierer? 2-3 år? Hvor mange år går der, før den kinesiske bilpark er udskiftet til elmotor? 10-12 år? Derefter stagnerer markedet, fordi befolkningstallet falder. Hvad skal de så finde på« spørger Kirkegaard og opsummerer: » [...] selv om de her industrier er strategisk vigtige, er det ikke stort nok til at drive hele den kinesiske vækst. De kan i hvert fald ikke få de 4-5 procents vækst, de har været vant til. De får måske 2 procent. Hvis de er heldige«.

Den almindelige kineser

Mange kinesere har opsparinger i boligsektoren, som nu lider. Hvordan mærker de den økonomiske opbremsning?

»Det er gift for den almindelige kinesers villighed til at forbruge. 2/3 af husholdningsøkonomierne er bundet i et ejendomsmarked, som har toppet, samtidig med at befolkningstallet falder. Det kan efter min mening kun ende ét sted. Oven i det var covid-19 et chok for mange kinesere, da staten pludselig satte lås på døren, og eliten mærkede den fulde effekt af kommunistpartis autoritære kapacitet. Hvad er deres svar? For mange er det at spare mere op. De forsøger at flytte penge ud af Kina eller investere i guld, eller hvad man nu kan finde på«.

»Det betyder alt sammen, at Kina ikke har nemt ved at stimulere det private forbrug. Kina har ikke som Danmark væsentlige marginal- eller boligskatter, de kan skære i. Jeg tror faktisk, de nærmer sig et sted, hvor regeringen er nødt til at give det, økonomer kalder "helikopterpenge". Altså at du giver alle kinesiske husholdninger 10.000 kroner med krav om, at de skal bruge dem det første år. Så de kan få gang i forbruget og bremse en begyndende deflation«.

I dele af Vesten trives den opfattelse, at Kinas styreform er demokratiet overlegen, fordi den kan træffe svære, langsigtede beslutninger. Men det, jeg hører dig sige, er, at det ikke er rigtigt?

»Nej, netop, og det klassiske eksempel er, at den kinesiske pensionsalder i princippet stadig er 50-55 år for kvinder og 60 år for mænd. Det blev fastsat i begyndelsen af 1960-erne, og dengang var det genialt, da gennemsnitsalderen var 48. Men det er jo en katastrofe i dag, selv om de endelig har besluttet at hæve den, dog kun til 63 år for mænd og 58 år for kvinder. Kommunistpartiet er god til at uddele subsidier. Ikke til at gøre ting, som gør ondt på den kinesiske befolkning, såsom at hæve pensionsalderen«.

»Hvis Kina var så fremsynet, havde de nok også indført en boligbeskatning, da der blev sat turbo på det hjemlige boligbyggeri. [...] Men problemet er jo, at i dag er det umuligt. Hvis de indfører en meningsfuld boligbeskatning i et marked, som allerede er gået i stå og skal holdes kunstigt oppe, så går det galt«.

» [...] Xi Jinping kan være nok så stor en diktator, men der er ingen villighed i kommunistpartiet til at indføre strukturreformer. Jeg tror, at Kina får meget svært ved at komme ud af den her«.